

Leg. 122**Sprawozdanie**

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do hodowli bydła w r. 1900.

Wysoki Sejmie!

Uchwalona przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 10. marca 1899 r. nowela do ustawy hodowlanej zmieniająca trzy paragrafy rzeczzonej ustawy nie uzyskała Najwyższej sankcyi z powodu, że wedle reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa tekst nowego §. 3. nasuwa wątpliwości i byłby w sprzeczności z innymi §§., które normują sposób licencyonowania buhai przez okręgowe komisye licencyonujące i zmianie nie uległy — niemniej też z powodu że § 21. ustawy z 20. lipca 1892 Dz. u. kr. L. 51. zamieszczono bez zmiany w projekcie noweli do ustawy choć w tytule a względnie w Artykule A. zaznaczono, że paragraf ten ma być uchylony co nie leżało w intencji Sejmu, który zamierzał tylko wyrazić że czas trwania ważności postanowień zawartych w §. 21. ustawy przedłużyć się na dalsze lat sześć, co należało umieścić wyraźnie w osobnym artykule.

Wydział krajowy pragnąc ponowić projekt zmiany ustawy z dnia 20. lipca 1892 odniósł się do obydwóch Komitetów krajowych towarzystw rolniczych z zapytaniem, czy nie uznałyby za wskazane by prócz zmian proponowanych w przedłożonej już noweli do ustawy. nie wprowadzić innych jeszcze zmian obecnie obowiązującej ustawy a choć Komitety obu towarzystw przedłożyły nowe wnioski do zmiany tej ustawy, Wydział krajowy na podstawie opinii komisji dla spraw rolniczych, ograniczył się tylko do uchylecia usterek wytkniętych w uchwalonym już w 1889 r. projekcie ustawy i tak poprawiony projekt noweli ponownie Wysokiemu Sejmowi przedkłada.

W nowym projekcie noweli ustawy Wydział krajowy pozostawia §. 3. bez zmiany lecz natomiast w §. 2. umieszcza dodatek, który postanawia, że buhaj zaopatrzony w certyfikat przez komitet galic. Towarzystwa gospodarskiego względnie Towarzystwa rolniczego Krakowskiego może być użyty do rozpłodu obcego bydła, co leżało w zamiarze poprzednio uchwalonej zmianie §. 3. i nie daje powodu do wątpliwości pod względem kompetencyi wydawania licencyi i certyfikatów. Paragraf 9. ustawy zmieniony uchwałą sejmową z 1899 r. zostaje obecnie w tem samym brzmieniu, gdyż przeciw jego stylizacyi nie podniosło Ministerstwo rolnictwa żadnych zarzutów. Stosownie do wskazówek reskryptu ministeryalnego ażeby w noweli do ustawy był oznaczony czas trwania ważności certyfikatów tudzież obowiązek Towarzystw gospodarczych opiektowania tych buhai, którym wydane zostały certyfikaty, zamieszcza Wydział krajowy w noweli Artykuł II. w którym postanowienia te są jasno sformułowane a zamiast powtórzyć paragraf 21. ustawy w dotychczasowym brzmieniu, celem przedłużenia ważności jego postanowień na dalsze sześć lat, projektuje Artykuł III., który postanawia, że paragraf 21. pierwotnej ustawy obowiązywać będzie przez dalsze sześć lat od dnia wejścia w życie noweli do ustawy.

Komisya gospodarstwa krajowego zamilczyć nie może, że ustawa hodowlana dotychczas obowiązująca w praktycznym zastosowaniu pod niektórymi względami wymaga poprawy, prócz zmian powyżej określonych — ze względu jednak, że zmiany dalej idące mogłyby znów narazić nowelę na odmowę Najwyższej sankcyi a zmiany przez Wydział krajowy proponowane najważniejsze usterki usuwają, zgodnie z Wydziałem krajowym zaleca Wysokiemu Sejmowi przedłożony projekt noweli ustawy do uchwały.

Gdy według postanowień paragrafu 4. ustawy z 20. lipca 1892 mandat członków komisji licencyjonujących trwa trzy lata a z końcem 1900 r. ukończył się drugi okres działalności tychże komisji, Wydział drajowy zajął się zorganizowaniem nowych na dalszy okres trzyletni, zamianował przewodniczących i ich zastępców i zakomunikował im skład komisji, tak, że z wiosną bieżącego roku mogły już przeprowadzać swe czynności. W skład nowych komisji licencyjonujących weszło na zachodzie jak i w wschodniej części kraju więcej włościan niż dotąd co komisya gospodarstwa krajowego z zadowoleniem przyjmuje do wiadomości — usunie to poniekąd uprzedzenie między włościanami istniejące, że komisye licencyjonujące postępują zano to surowo, a zároveň da sposobność tej warstwie ludności przekonania się, że tam gdzie postanowienia ustawy wykonane zostają i rozbudziło się zamiłowanie do hodowli bydła, tam też i ta gałąź gospodarstwa przyczyniła się do dobrobytu włościan.

Jakkolwiek zaprzeczyć się nie da, że w znacznej części kraju licencyjonowanie buhai należycie wykonane zostaje — tak w zachodniej jak i w wschodniej części kraju są jeszcze powiaty, które przy zupełnem zaniedbaniu hodowli bydła licencyjonowania zupełnie nie przeprowadzały lub też tylko w niektórych okręgach. Pomimo tego jednak w 1900 r. kredyt uchwalony przez Wysoki Sejm na opędzenie kosztów komisji licencyjonujących łącznie z subwencją państwową tej samej wysokości nie tylko zupełnie wyczerpany został, lecz musiał być przekroczonym o blisko 2.000 koron. Przy energiczniejszej działalności nowych komisji licencyjonujących, przypuszczają należy, że i w następnych latach wydatek na opędzenie kosztów połączonych z licencyjonowaniem będzie znaczniejszy, jednak komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z Wydziałem krajowym na rok bieżący nie wstawia do preliminarza wydatków wyższej kwoty, w nadziei, że możliwe przekroczenie Wysoki Sejm raczy uznać za usprawiedliwione.

Towarzystwo hodowców czerwonego bydła polskiego którego dodatnia działalność już stwierdzoną została. w roku 1899 uzyskało jednorazową subwencję z funduszków krajowych w wysokości 2.000 zł. w 1900 r. petycja tego Towarzystwa o subwencję uchwałą z 3. maja przez Wysoki Sejm odstąpiona Wydziałowi krajowemu do załatwienia uwzględnioną być nie mogła dla braku funduszków na ten cel. W obec okoliczności jednak że c. k. Ministerstwo rolnictwa w uznaniu prac Towarzystwa około podniesienia hodowli czerwonego bydła przyznało mu subwencję po 4.000 koron przez lat trzy od 1899 r. począwszy, Wydział krajowy nie chcąc narazić Towarzystwo na utratę dalszej subwencji państwowej, poniekąd zawisłej od subwencji krajowej, wstawił do preliminarza na rok 1901 jednorazowy nadzwyczajny wydatek w kwocie 4.000 koron dla pomienionego Towarzystwa, który komisya gospodarstwa krajowego uważa za usprawiedliwiony.

Sprawa tępienia gruźlicy u bydła pierwszorzędnego znaczenia dla hodowli, dla której inne państwa i kraje Europy a również i Ameryka od szeregu lat poświęcają znaczne fundusze a niektóre z nich poszczycić się mogą, że konsekwentnem postępowaniem doprowadziły do pomyślnych rezultatów, w naszym kraju dotąd nie wyszła po za granice skromnych prób, które do pożądanego celu doprowadzić nie mogą. Jakkolwiek używany dotychczas środek rozpoznawczy gruźlicy, t. j. zastosowanie szczepienia tuberkuliną nie daje bezwzględnej pewności co do rozpoznania choroby — okazał się on najlepszym i obok badań klinicznych i wprowadzenia zarządzeń hodowlanych i zdrowotnych niezawodnie przyczyni się do wstrzymania dalszego szerzenia się gruźlicy u bydła i umożliwi wyprodukowanie zdrowego materiału rozplodowego. Należałoby przeto i u nas trzymać się tej metody i podjąć akcyę w szerszych rozmiarach przy pomocy finansowej państwa i kraju. Wydział krajowy od wiosny 1899 r. rozpoczął wspomnianą akcyę w formie prób, wysyłając weterynarza krajowego do wskazanych przez Komitet Towarzystwa gospodarskiego i pod jego kierunkiem stojących obór zarodowych, gdzie przeprowadzał dokładne badanie i szczepienie rozpoznawcze wszystkich sztuk należących do tych obór jakoteż i tych, które z niemi zostają w stałej styczności i wydawał zażądzenia dążące do wyrugowania gruźlicy z tych obór.

Do końca roku 1900 weterynarz krajowy przeprowadził badanie i szczepienie 1.500 sztuk bydła w 32 oborach, w których ogółem uznał za chore, podejrzone i lekko podejrzone 26·73%. Rezultat ten okazuje do jakiego stopnia gruźlica u bydła w naszym kraju jest rozszerzoną jeżeli nadto się zważy że badanie przeprowadzone było w oborach gdzie bydło ma lepsze warunki bytu i higieny od reszty bydła w kraju.

Koszta podróży i diety weterynarza krajowego przy czynnościach powyżej wyszczególnionych wynosiły 1866 koron, nie licząc jego stałych poborów które przypadały za czas poświęcony tym czynnościom, a gdy i na rok bieżący wydatek ten osiągnie tej samej wysokości, Wydział krajowy nie mając do swej dyspozycji fundusz na ten cel, wsta-

wił do Rubryki XV. preliminarza wydatków kwotę 2.000 koron na opędzenie kosztów podróży i dyet przy szczepieniu tuberkuliną, który to wydatek komisya gospodarstwa krajowego uznaje za konieczny i usprawiedliwiony.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu polecającej Wydziałowi krajowemu, ażeby prowadził dalsze rokowania z c. k. Rządem celem wyjednania wydatnego zasiłku z fundusów państwowych na szczepienie bydła tuberkuliną, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Rządu przedstawiając swą dotychczasową działalność w tym kierunku a po zasięgnięciu opinii krajowej komisji dla spraw rolniczych przedłożył szczegółowy plan dalszej akcji zgodny z wymogami c. k. Ministerstwa rolnictwa zamieszczonemi w reskrypcie z dnia 22. sierpnia 1899 od wypełnienia których Ministerstwo czyniło zawisłem udzielenie znacniejszego zasiłku na ten cel przez lat kilka. Komisya gospodarstwa krajowego wyraża niepłonną nadzieję że po uzyskaniu tego zasiłku, Wydział krajowy przyspieszy tempo akcji w kierunku tępienia gruźlicy u bydła ażeby w krótkim czasie we wszystkich oborach zarodowych stojących pod kierunkiem obu Towarzystw gospodarczych, przeprowadzono szczepienie tuberkuliną i w ten sposób mógł być uzyskany zdrowy materiał rozplodowy. Z zadowoleniem też przyjmuje komisya gospodarstwa krajowego do wiadomości, że Wydział krajowy na podstawie petycji Komitetu Towarzystwa gospodarskiego wniesionej w zeszłym roku i przez Wysoki Sejm przychylnie załatwionej, domagającej się stałej subwencji w wysokości 1.200 koron na pokrycie połowy kosztów weterynarza uzdolnionego do szczepienia tuberkuliną, kwotę tę, nie wypłaconą dotąd z powodu że c. k. Rząd jeszcze nie uwzględnił prośby Komitetu o subwencję w tej samej wysokości z fundusów państwowych — umieścił w preliminarzu wydatków na rok 1901 przeznaczając zarazem dla Komitetu Towarzystwa rolniczego Krakowskiego taką samą subwencję — wychodząc ze słusznego założenia, że akcja tępienia gruźlicy powinna być równocześnie przeprowadzoną w całym kraju a zachodnia część rozpoczynając ją przy skromnej subwencji rządowej powinna ją dalej prowadzić przez swego weterynarza.

Stały fundusz hodowlany pozostający w administracyi Banku krajowego wynosił z końcem 1900 r. 111.974 koron, z których 20.000 koron w pożyczkach udzielonych Wydziałom powiatowym pragnącym zaopatrzyć uboższe swe gminy w dostateczną ilość odpowiednich rozplodników a tylko około 3 500 koron w pożyczkach zaciągniętych przez gminy, co jaskrawo dowodzi, że gminy pomimo zachęceń ze strony komisji licencyonujących tylko niechętnie korzystają z możliwości uzyskania bezprocentowej pożyczki.

Obydwa krajowe Towarzystwa gospodarskie przedłożyły jak corocznie Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z ich działalności w kierunku podniesienia hodowli bydła za rok 1900. umieszczone w streszczeniu w sprawozdaniu Wydziału krajowego a zarazem i rachunki z użycia subwencji. Przedstawienie obrazu tej działalności okazuje, że jakkolwiek dzięki subwencyom państwowym i krajowym na polu hodowli bydła w kraju wiele działośano, dalsza akcja w tym kierunku jest nieodzowną jeżeli wszelkie ofiary dotąd przez państwo i kraj poniesione nie miałyby pójść na marne, a gdy w myśl uchwały Sejmowej z 1. Kwietnia 1892 r. w połowie roku 1902 kończy się dziesięcioletni okres prac objętych programem obydwóch krajowych Towarzystw gospodarskich i na rok 1902 tylko połowa subwencji krajowej na celu hodowli dotąd corocznie udzielanej na podstawie powyżej powołanej uchwały Sejmowej znalazłaby umieszczenie w wydatkach preliminarza krajowego na rok 1902, komisya gospodarstwa krajowego wyraża przekonanie że Wydział krajowy powinien po szczegółowem zbadaniu dotychczasowej działalności Towarzystw gospodarskich na tem polu żądać od komitetów tych Towarzystw przedłożenia programu działalności na dalszy czasokres i na podstawie tego przedłożyć Wysokiemu Sejmowi na przyszłej sesji wnioski zmierzające do dalszego poparcia tej tak ważnej gałęzi gospodarstwa krajowego i w myśl tych uwag komisya przedkłada Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniosek.

Kończąc to sprawozdanie komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1901 do wysokości 8.000 koron na pokrycie kosztów komisji licencyonujących w myśl §. 4. ustawy z dnia 20. lipca 1892.

3. Sejm wstawia do rubryki XV. następujący wydatek:

Na utrzymanie dwóch instruktorów hodowli bydła, mianowicie jednego dla c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego, drugiego dla c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego 8.000 koron

4. Dla Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego 4.000 koron.

5. Na koszta komisyjne przy szczepieniu tuberkuliną 2.000 koron.

6. Na częściowe pokrycie kosztów utrzymania weterynarza przy galicyjskiem Towarzystwie gospodarskiem we Lwowie i Towarzystwie rolniczem krakowskiem po 1.200 koron razem 2.400 koron.

7. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by po zbadaniu dotychczasowej działalności krajowych Towarzystw gospodarskich w kierunku podniesienia hodowli bydła zażądał od Komitetów tychże Towarzystw przedłożenia programu działalności w tym kierunku na dalszy czasokres i na podstawie tego przedłożył Sejmowi na przyszłej sesyi wnioski zmierzające do dalszego poparcia hodowli bydła w kraju.

8 Sejm uchwała załączony ./' projekt ustawy.

Za przewodniczącego:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Schnell.

U S T A W A

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §§. 2. i 9. ustawy krajowej z dnia 20. lipca 1892, Nr. 51 dz. u. kr. o licencyonowaniu i utrzymywaniu buhajów gminnych, tudzież przedłużająca moc obowiązującą §. 21. tejże ustawy.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje :

Art. I.

Postanowienia §. 2. i 9. ustawy krajowej z dnia 20. lipca 1892 Nr. 51 dz. u. kr. w dotychczasowym brzmieniu zostają uchylone i mają opiewać, jak następuje :

§. 2.

Tylko buhaj licencyonowany lub buhaj zaopatrzony certyfikatem wydanym przez Komitet centralny Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego względnie Towarzystwa rolniczego krakowskiego może być używany do rozplodu cudzego bydła.

§. 9.

Gmina obowiązana jest zapewnić oznaczoną przez komisję licencyonującą ilość licencyonowanych buhajów (§. 8.) bądź to przez zawarcie co najmniej rocznej ugody z prywatnym właścicielem lub spółką, bądź przez zakupienie i utrzymanie jednego, a w razie potrzeby i więcej własnych gminnych buhajów.

Sąsiadujące gminy, mające małą ilość bydła rozplodowego, mogą się łączyć celem wspólnego utrzymania buhaja, z zastrzeżeniem postanowień ustawy z dnia 29. lutego 1880 (Dz. u. p. Nr. 37).

Umowa gmin w tym celu się łączących, wymaga zatwierdzenia komisji licencyonującej.

Art. II.

Komitetowi centralnemu Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego względnie Towarzystwa rolniczego krakowskiego przysługuje prawo wydawania na nabywane przez nich buhaje certyfikatów,

uprawnających posiadacza buhaja do stanowienia nim obcego bydła a ważnych tylko do czasu najbliższego licencynowania. Komitety te obowiązane są buhaje takie opiętnować i o wydaniu certyfikatu uwiadomić komisję licencyonującą właściwego okręgu.

Art. III.

Postanowienia §. 21. ustawy krajowej z dnia 20. lipca 1892 Nr. 51 dz. u. kr. obowiązywać będą przez dalszych sześć lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. IV.

Niniejsza ustawa wchodzi w życie w 3 miesiące po jej ogłoszeniu.

Art. V.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim Ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.
